

EU–Ukrajna társulási megállapodás: a fejlődés csupán nézőpont kérdése

Az Európai Parlament február 11-én fogadta el az Ukrajna és az Európai Unió közötti társulási megállapodás végrehajtásáról szóló jelentést [Az Európai Parlament 2021. február 11-i állásfoglalása az EU–Ukrajna társulási megállapodás végrehajtásáról, 2019/2202(INI)]. A 2017. szeptember 1-jén megkezdett társulási megállapodás alapját a szabadkereskedelmi térség kialakítása jelenti, illetve a gazdasági kapcsolatok megerősítésén túl elősegíti a politikai kapcsolatok elmélyítését és az EU és Ukrajna közötti közös értékek tiszteletét is.

Az EP által elfogadott jelentés alapján Ukrajnának, bár jelentős előrelépést tett a társulási megállapodással kapcsolatos kötelezettségvállalások végrehajtása és az Unióval való integráció terén, még számos reformot teljesítenie kell, például a jogállamiság, a jó kormányzás és a korrupció elleni küzdelem területén. Ezeket az említett reformokat többek között a belső intézményi instabilitás és ellentmondások, a korlátozott erőforrások, a világjárvány, az igazságügyi és gazdasági intézmények függetlenségének hiánya, valamint az igazságszolgáltatás szelektív alkalmazása is hátráltatja. A jelentés megemlíti a NATO–Ukrajna Bizottság 2019. október 31-i együttes nyilatkozatát, amely felszólítja Ukrajnát, hogy tegyen eleget nemzetközi kötelességeinek és kötelezettségvállalásainak, és tartsa tiszteletben az emberi és kisebbségi jogokat, valamint maradéktalanul hajtsa végre a Velencei Bizottság oktatási törvényre vonatkozó ajánlásait és következtetéseit. Emellett Ukrajna gazdasága szempontjából fontosnak tartja fenntartani a stabilitást, eleget téve az IMF által támasztott kötelezettségvállalásoknak és végrehajtva az EU középtávú strukturális politikáit, valamint biztosítva az erős és független Ukrán Nemzeti Bankot. A jelentés kiemeli azt is, hogy Ukrajnában a sajtó- és médiaszabadság jelentős reformjára, a szerkesztői függetlenség ösztönzésére, az újságírók elleni erőszakos bűncselekmények megszüntetésére van szükség, mivel a médiát továbbra is nagyban befolyásolják az oligarchikus médiatulajdonosok. A nemek közötti egyenlőtlenség területén is javításokra szorul a helyzet az országban, hiszen a törvény előtti egyenlőség nem jelent tényleges egyenlőséget, a nők a gyakorlatban továbbra is jelentős akadályokba ütköznek, különösen a munkahelyeken,

illetve az LMBTQI-személyek és a feminista aktivisták gyűlöletbeszédnek és erőszakos támadásoknak vannak kitéve, a romák diszkriminációja pedig szintén nagy méreteket ölt. A jelentés szerint a szabadkereskedelmi megállapodás megkísérelte, hogy Ukrajna nemzeti jogrendszerét és normáit az uniós jogrendszerhez és normákhoz közelítse, azonban azok gyakorlati alkalmazása továbbra sem kielégítő, illetve az ország, bár ratifikálta a legfontosabb nemzetközi jogi okmányokat, továbbra sem alkalmazza azokat.

Az EU felhívja Ukrajna figyelmét a jelentésben arra, hogy Ukrajnára a számára nyújtott uniós támogatásokkal összefüggésben szigorú feltételrendszer is vonatkozik, illetve újra elkötelezettséget kell tanúsítania a reformok és az uniós elvekhez való ragaszkodás iránt. Ugyanakkor a dokumentum üdvözli az Ukrajna által a társulási megállapodásban foglalt, az ország kötelezettségvállalásainak teljesítése terén elért fejleményeket, különösen a mezőgazdaság, az energia, a bankszektor, a decentralizáció, a digitális gazdaság, a környezetvédelem és a választási eljárások területén, azonban megjegyzi, hogy a társulási megállapodás felülvizsgálati mechanizmusa szerint a társulási megállapodás végrehajtásával kapcsolatos feladatoknak 2019-ben csak 37%-a valósult meg. Ezzel összefüggésben az EU hangsúlyozza, hogy az általa nyújtott politikai, technikai és pénzügyi támogatás szintje attól függ, hogy Ukrajna milyen mértékben teljesíti az Unió és tagállamai felé tett, különösen a reformfolyamattal, az emberi jogok tiszteletben tartásával, a kisebbségekkel és az alapvető szabadságokkal, valamint a valódi és hatékony jogállamiság megteremtésével kapcsolatos kötelezettségvállalásait.

Fontos kitérni az ukrán állam reakcióira is a fenti jelentéssel összefüggésben, mivel a hazai kommunikációban, sajtóban az ukrán kormány az EU-val történő tárgyalások eredményeit emeli ki, az egyes, EU által támasztott feltételeket, hiányosságokat és kritikákat nem hangoztatják. Az ukrán Külügyminisztérium február 11-én, a jelentés elfogadásával kapcsolatosan kiadott közleményében a pozitív fejlemények között kiemeli, hogy a jelentés szerint az Európai Parlament feltétel nélküli prioritása továbbra is Ukrajna függetlenségének, szuverenitásának és területi integritásának a támogatása. Emellett a közlemény főként a jelentésben az oroszok Ukrajna elleni agresszióját hangsúlyozza, amelyet az EP dokumentuma valóban elítél, azonban erre az Ukrán Külügyminisztérium által kiadott közlemény aránytalan hangsúlyt fektet, miközben egyéb, más fontos kívánalmakat nem említ. A közlemény kiemeli, hogy az Európai Parlament határozottan elítéli Oroszország Ukrajna elleni folyamatos agresszióját, ideértve a Krím Autonóm Köztársaság és Szevasztopol város ideiglenes megszállását. Ukrajna ezzel összefüggésben hálás az Európai

Parlament tagjainak, akik elítélték Oroszország destabilizációs akcióit, katonai jelenlétét Ukrajnában, a Krím militarizálását és Oroszországnak a Kercsi-szoros fölötti ellenőrzés megragadására irányuló törvénytelen cselekedeteit, ideértve az Ukrajna beleegyezése nélküli hídépítést.

A közlemény azt is tartalmazza, hogy az Európai Parlament ismételten elismerte Ukrajna jogát arra, hogy az Európai Unióról szóló Szerződés 49. cikkelye alapján benyújthatja az uniós tagságra vonatkozó kérelmét, a koppenhágai kritériumok és a demokrácia, az alapvető szabadságjogok, az emberi jogok és a kisebbségi jogok, valamint a jogállamiság elveinek betartása mellett, illetve megállapítja, hogy Ukrajna jelentős előrelépést tett az Európai Unióval kötött társulási és integrációs megállapodás szerinti kötelezettségei teljesítése terén. Az ukrán fél emellett figyelembe vette a folyamatban lévő reformok befejezésének szükségességére vonatkozó ajánlásokat, különösen a jogállamiság, a jó kormányzás és a korrupció elleni küzdelem területén. A közlemény szerint a jelentés bizonyítja a társulási megállapodás végrehajtási folyamatának sikerességét és az Európai Parlament határozott támogatását Ukrajna és az EU közötti integráció további elmélyítése érdekében.

Az Ukrán Legfelsőbb Tanács hivatalos honlapján szintén beszámol a fenti jelentés elfogadásáról, amellyel kapcsolatban összefoglalja, hogy a dokumentum Legfelsőbb Tanács és bizottságai általi aprólékos áttekintésére, elemzésére van szükség. A Tanács elnökhelyettesének álláspontja szerint a jelentés legfőbb üzenete, hogy Ukrajna európai célkitűzései megalapozottak, és benyújthatja kérelmét az uniós tagságra vonatkozóan, azonban azt is megismétli, hogy az országnak eleget kell tennie a demokratikus elveknek, alapvető szabadságoknak, emberi jogoknak és jogállamiságnak. Az elnökhelyettes azt is említette, hogy az EP felhívta Ukrajna figyelmét a római statútum és az isztambuli egyezmény ratifikálásának fontosságára. Az EP jelentése továbbá többször kiemelte azt a „turbó üzemmódot”, amely 2019-ben negatívan befolyásolta az ukrán törvények, jogszabályok minőségét, és felhívta az ország figyelmét a hasonló folyamatok elkerülésére, amit a Legfelsőbb Tanács is megerősít. A Tanács elnökhelyettese szerint Ukrajnának szükséges gazdaságilag is fejlődnie a társulási megállapodás tartalmával összefüggésben, illetve amennyiben az ország „elkészíti ezeket a házi feladatokat”, és eléri az EU sztenderdjeit, nagyon gyorsan az EU többi tagállamához hasonló szintre kerülhet.

2021. február 18.